

PLADS TIL AT VÆRE

ANDERLEDES

En guide til efterskolerne i at have grønlandske unge

“

**JEG SYNES, AT DE
GRØNLANDSKE ELEVER
HAR VÆRET RIGTIGT GODE
AT HAVE. DE HAR GIVET ET
GODT INPUT OG VIST, AT
DER ER PLADS TIL AT VÆRE
ANDERLEDES.**

Rasmus,
efterskolelærer

“

**MAN LÆRER MEGET VED AT
VÆRE AFSTED PÅ EGEN HÅND.
MAN SKAL SELV RYDDE OP
OG VASKE TØJ. MAN BLIVER NOK
MERE ANSVARLIG.**

Loretta,
grønlandsk efterskoleelev

“

**JEG HAR VALGT
AT GÅ PÅ EFTERSKOLE,
SÅ JEG KAN
VIDEREUDDANNE MIG.**

Nathan,
grønlandsk efterskoleelev

– INTRO –

Hvert år tager op mod 300 grønlandske unge et år på efterskole i Danmark. Langt de fleste vender tilbage med et styrket dansk sprog, højere fagligt niveau og personligt gå-på-mod. Samtidig melder grønlandske gymnasier (GU), at det typisk er de unge, som har været på efterskole i Danmark, der klarer sig bedst. For langt de fleste grønlandske unge er et efterskoleophold i Danmark en personlig succes.

Og så er der en gang imellem, hvor grønlandske unges ophold på danske efterskoler lykkes knapt så godt. Nogle efterskoler oplever, trods gode viljer og ihærdige forsøg, at det kan være svært at inkludere grønlandske unge i efterskolefællesskabet. Nogle unge falder fra og tager hjem. Andre får måske blot ikke så meget ud af deres ophold, som de kunne, hvis der havde været en særlig opmærksomhed på denne elevgruppe på skolen og tilbud om f.eks. undervisning i dansk som andetsprog.

Grønlandske unge er ikke danske unge. Det lyder måske banalt, men det kan snyde, når man f.eks. har at gøre med en ung, der taler godt dansk. Grønlandske unge kommer fra et meget anderledes samfund end det danske. Grønland er geografisk set et enormt land med blot 57.000 indbyggere fordelt udover de 2 mio. km², omend koncentreret på kysterne. Der er store so-

cialle og sproglige forskelle internt i Grønland – fra den næsten storbyagtige Nuuk med café- og byliv til de små bygder med få hundreder mennesker og ingen fritidstilbud. Der er store indkomstforskelle, og dertil er der store forskelle på det vest- og østgrønlandske sprog. Det er værd at huske på og tage udgangspunkt i, når man møder en grønlandsk efterskoleelev. Ikke to elever er ens, og de er måske mere forskellige, end danske unge er.

Grønlandske unge, der tager på efterskole i Danmark har dog generelt det til fælles, at de er langt hjemmefra, at de har et andet modersmål end dansk, og at de ofte kommer med nogle meget anderledes erfaringer med det sociale liv og med skolegangen end de danske unge. Vi har lavet denne publikation i håb om, at den kan være til inspiration for arbejdet med grønlandske unge på efterskolerne. Et arbejde som begynder i det øjeblik, skolen modtager en tilmelding fra en grønlandsk ung til det efterfølgende skoleår.

God læselyst!

Maren Ottar Hessner,
konsulent i Efterskoleforeningen

HVEM KOMMER?

FORBEREDELSE AF MODTAGELSEN

Når efterskolen optager en elev fra Grønland, er det vigtigt at forberede sig, så betingelserne er på plads for, at opholdet bliver så succesfuldt som muligt for alle parter.

Hvad er formålet med efterskoleopholdet for den unge?

Mange grønlandske unge ønsker at blive styrket i dansk og i andre fag, men har ikke nødvendigvis brug for afgangsprøven. En del af dem har allerede søgt det grønlandske gymnasium (GU), før de kommer på efterskole i Danmark. De har derfor ansøgt på baggrund af de færdigheder, de har opnået i den grønlandske folkeskole. Det stiller dem mere frit i forhold til efterskoleopholdet. Samtidig betyder det ikke, at de ikke har ambitioner med efterskoleopholdet, og for dem, der skal videre i en dansk ungdomsuddannelse, er afgangsprøven vigtig. Tal gerne med eleven og evt. afgivende skole eller skolevejleder om, hvad målet er, og hvordan dette nås – skal han hun have hele den danske afgangsprøve i 9. eller 10.? Er der behov for undervisning i dansk som andetsprog, mentor etc.?

I kontakten til den unge og forældrene kan I få en fornemmelse af, om eleven er klar over, hvad et efterskoleophold indebærer og hvad, der møder hende eller ham på netop jeres skole. Hvis I oplever at den unge og forældrene har brug for mere vejledning, så kan I evt. henvise til filmen 'Piareersarit'/'Gør dig klar', som findes på Efterskoleforeningens hjemmeside. I filmen giver grønlandske efterskoleelever gode råd til andre unge om, hvordan man bedst kan forberede sig til et efterskoleophold.

Hvis skolen allerede har grønlandske elever, kan det f.eks. være en idé at stille dem opgaven at lave en mindre introduktion til netop jeres skole, skriftligt eller som en lille videofilm på grønlandsk.

Indhent de nødvendige oplysninger

For oplysninger om elevens forudsætninger og behov, fagligt, personligt og socialt, kontakt gerne elevens afgivende grundskole i Grønland for, med forældrenes samtykke, at få indsigt i elevens skoleudtalelse og/eller handleplan. Der kan tages stilling til:

- **HAR ELEVEN BEHOV FOR UNDERVISNING I DANSK SOM ANDETSPROG?**

Grønlandske unge er tosprogede unge. De har et andet modersmål end dansk, og der er stor variation på de unges dansk kundskaber. Derfor er det afgørende, at skolen indhenter oplysninger om både den unges skriftlige og mundtlige niveau på dansk. Det mundtlige kan evt. afdækkes via en telefonsamtale, og det skriftlige kan evt. være gennem fremsendelse af et stykke dansk skriftligt arbejde. Er der behov for at etablere undervisning i dansk som andetsprog, så læs her mere om, hvordan skolen kan gribe det an.

Nogle efterskoler har gode erfaringer med at udføre optagelsessamtaler over telefon eller Skype. Her er der mulighed for at få elevens mundtlige sprog i spil. Det kan give et bedre indtryk af elevens niveau i praksis. Vær dog opmærksom på at det ikke er alle steder i Grønland, man har et wifi i høj kvalitet. Telefonen er derfor stadig den 'sikre' vej til kontakt.

Overvej evt. om I på skolen har mulighed for at iværksætte et mere intenst forløb i dansk som andetsprog i begyndelsen af året og så udfase det, når eleven er mere med.

- **HAR ELEVEN BEHOV FOR EN MENTOR?**

Da det kan være en stor omvæltning for en grønlandsk ung at komme på efterskole i Danmark – personligt, socialt, fagligt og kulturelt – kan det være en god idé at have særlig opmærksomhed på den unge, primært i begyndelsen af opholdet. Her kan det være relevant at tilkoble en mentor til den unge – dvs. en lærer, som følger op på den unge systematisk og på tommandshånd i nogle timer om ugen i forhold til den unges trivsel.

Det praktiske

Med til forberedelsen af modtagelsen af grønlandske elever følger også alt det praktiske. Det vil sige afklaring af, hvad eleven kan medbringe som f.eks.: Har eleven mulighed for at tage cykel med – eller kan skolen evt. stille en til rådighed?

Nogle efterskoler etablerer en 'startpakke' for deres grønlandske elever. Den kan indeholde dyne, pude, sovepose cykel og andet, der kan være svært at tage med på en flyvetur. Nogle elever får det til eje, og andre får det til låns.

- **HVORDAN ER ELEVEN FAGLIGE NIVEAU?**

Det kan være svært at bedømme elevens faglige niveau i de forskellige fag, på afstand. Men brug de oplysninger I kan få til at forberede jer på at modtage eleven. Er der behov for specialundervisning? For ekstra undervisning? Hvordan er jeres mulighed for at undervisningsdifferentiere i øvrigt? Hvor skal eleven placeres? Giver det f.eks. bedre mening, at han eller hun følger 9. klasses undervisning, selvom programmet hedder 10. klasse?

Vær opmærksom på at den generelle erfaring er, at det faglige niveau er lavere i Grønland end i Danmark. En del efterskoler er f.eks. blevet overraskede over en elevs høje karakterer i dansk i papirerne, som så ikke modsvarer det, man ville forvente af eleven i Danmark på det niveau. Her er det igen vigtigt at forsøge at etablere en kontakt til eleven og forældre før opholdet, så skolen kan få en bedre fornemmelse af f.eks. det sproglige niveau.

HVEM KAN VI SAMARBEJDE MED? INDDRAGELSE AF DEN UNGES NETVÆRK

Fokus på begyndelsen af opholdet

- **NETVÆRKET OMKRING DEN UNGE ER EN RESSOURCE**

Efterskolen står ikke alene om opgaven med at støtte op om den unge. Opbygningen af et godt netværk og samarbejde omkring den unge øger chancerne for et succesfuldt ophold for alle parter, betydeligt. En god kommunikation og hurtig kontakt mellem parterne kan betyde, at mange ting bliver taget i opløbet, før det bliver et problem, eller der opstår unødvendige misforståelser.

- **FORÆLDRENE I GRØNLAND ER DE PRIMÆRE**

Først og fremmest er forældrene i Grønland de vigtigste personer i den unges netværk. Selvom den unge er i Danmark, er det stadig forældrene i Grønland, der har det primære ansvar for den unge – og det er vigtigt, at de holdes orienteret om, hvad der foregår på skolen, og hvordan deres barn trives under opholdet. En god idé kan være, at det er kontaktlæreren, der etablerer kontakt til forældrene tidligt i den unges ophold – f.eks. over telefon eller Skype. Det kan lette kommunikationen henover skoleåret, at man har fået ansigt/stemme på hinanden og ved, hvor man skal henvende sig. En mulighed kan også være via Facebook.

Er der sproglige vanskeligheder ved en sådan indledende samtale, så se om I har mulighed for at inddrage evt. en grønlandsk-talende lærer eller en professionel tolk – f.eks. igennem Det Grønlandske Hus.

- **KONTAKTFAMILIEN ER 'BONUSFORÆLDRENE'**

De grønlandske unge, som kommer med støtte fra Selvstyret (langt de fleste) har alle en kontaktfamilie i Danmark. Det er denne familie, de skal være hos i weekender og ferier, og som dermed fungerer som deres lokale bagland. Kontaktfamilien er derfor også en vigtig partner at skabe en god kontakt til tidligt i forløbet – gerne før opholdets begyndelse.

- **NETVÆRKET I DANMARK – 'OPTAGELSESSAMTALE' I BEGYNDELSEN AF SKOLEÅRET**

Da den grønlandske unge ofte optages på afstand, kan det vanskeliggøre samarbejdet med baglandet. Det kan derfor være en god idé, at skolen arrangerer et fysisk møde med de parter, som er i Danmark. Mødet vil have det formål at afstemme forventninger omkring den unges ophold, i begyndelsen af skoleåret. Man kan inddrage: Den unge selv, den unges kontaktfamilie, læreren i dansk som andetsprog, kontaktlæreren, evt. mentor, vejleder, forstander og andet relevant netværk. Om nødvendigt – inddrag en tolk. Igen kan man være så heldig, at det kan lade sig gøre at have forældrene 'med' via Skype eller telefon med højtaler.

- **INDHOLD I 'OPTAGELSESSAMTALEN'**

Ved den skitserede 'optagelsessamtale' kan I få klarlagt en række ting, f.eks. Hvorfor den unge har valgt netop jeres efterskole? Hvad er formålet med opholdet? Hvad forventer I af den unge? Er den unge tryk ved at være i Danmark, og har han/hun et godt netværk her? Vær f.eks. tydelig om regler og konsekvenser af evt. regelbrud. Her er det anbefalelsesværdigt at krydschecke og ikke stille 'ja'/'nej' spørgsmål. Sproglige vanskeligheder kan gøre kommunikationen svær.

Ikke mindst kan I ved samtalen få vendt og klargjort de enkelte parter roller og ansvar – efterskolens, kontaktlærerens, kontaktfamiliens etc. Hvad skal der f.eks. ske i ferier og weekender? Hvordan kommer eleven frem og tilbage mellem kontaktfamilie og skolen? Hvem sørger for at bestille billet til hjemrejsen i juleferien? Etc. Og endelig – hvordan samarbejder vi og kommunikerer omkring den unges ophold henover året? Skal vi lave et opfølgingsmøde? Har vi alles mailadresse, telefonnummer etc.?

LÆS MERE OM DE GRØNLANDSKE HUSES ANSVAR OG OPGAVER PÅ DE ENKELTE HJEMMESIDER:

- Det Grønlandske Hus i Aalborg:
www.dgh-aalborg.dk
- Det Grønlandske Hus i Aarhus:
www.groenlandskehus.dk
- Det Grønlandske Hus (i Det Nordatlantiske Hus) i Odense:
www.nordatlantiskhus.dk/dgh
- Det Grønlandske Hus i København:
www.sumut.dk

Den første dag og De Grønlandske Huse

Langt de fleste grønlandske unge kommer på efterskole i Danmark med støtte fra Selvstyret. For alle dem, gør det sig gældende, at De Grønlandske Huse har ansvaret for koordinering af deres nedrejse til Danmark og transport ud til efterskolen. I vil derfor opleve, at det er repræsentanter for De Grønlandske Huse, der sætter eleven af den første dag. Vær opmærksom på, at der kan være forskel på, præcis hvornår de unge ankommer til Danmark. Typisk er der to store ankomstdage i Kastrup. Det er godt, hvis efterskolen kan være fleksibel med den præcise modtagelsesdato, så de unge ikke lander lidt i et vakuum.

De Grønlandske Huse har i det hele taget en række ansvarsområder omkring grønlandske unge på efterskole i Danmark. De fire huse ligger i henholdsvis Aalborg, Aarhus, Odense og København. De har uddannelsesvejledere og socialvejledere ansat, som har forskellige roller i forhold til de unge.

SÆRLIGT ER DER FOKUS PÅ TO OPGAVER:

Uddannelsesvejledningen er vejledningen af de unge om det grønlandske uddannelsessystem. Husene arrangerer en uddannelsesdag i løbet af året. Denne ligger ofte omkring november. Den personlige vejledning står efterskolen stadig for. Det kan være en god idé, at skolens vejleder eller kontaktlæreren følger med den unge til uddannelsesdagen i Det Grønlandske Hus. Det vil klæde vejlederen bedre på til den personlige vejledning af eleven i løbet af året samtidig med at han eller hun kan hjælpe eleven med at huske på ansøgningsfrister etc.

Samtalerne tages, hvis en elev har det svært på efterskolen. Her kan eleven eller skolen henvende sig, og Det Grønlandske Hus i området har mulighed for at sende en repræsentant ud, der kan tage en samtale på grønlandsk med den unge. Her kan det afklares om der er tale om, at der kan lægges en plan for, hvordan den unge kan fortsætte på skolen eller om eleven bliver nødt til at afbryde opholdet.

HVORDAN HAR VI FLERE KULTURER, SPROG OG BAGGRUNDE PÅ SKOLEN?

• KULTUREN PÅ EFTERSKOLEN

Hvordan er kulturen på din efterskole? Er det en åben kultur, hvor der er plads til forskellighed, og hvor de unges individuelle erfaringer inddrages i hverdagen? Er der stærke normer for, hvordan man er elev, hvad der har status blandt de unge, hvordan man indgår i de sociale relationer, hvad der bliver talt om etc.? Er det en inkluderende kultur, hvor forskelle får et positivt fokus, og hvor de erfaringer, som de unge bringer med, bliver inddraget og sat i spil? Tag f.eks. en snak på lærerværelset med udgangspunkt i disse spørgsmål og se, om der er områder, hvor I har mulighed for at styrke den inkluderende kultur på efterskolen.

• GRØNLANDSKE UNGE ER IKKE DANSKERE

Som andre minoriteter i Danmark, er grønlændere opvokset i en meget anden virkelighed, i et samfund meget forskelligt fra det danske og med et andet modersmål end dansk. Selvom en grønlandsk ung f.eks. taler et flot dansk, har han eller hun stadig meget anderledes sociale og samfundsmæssige erfaringer med sig i bagagen. Det er derfor en god idé at spørge lidt ind til den konkrete baggrund for den enkelte unge. Hvor har han/hun boet i Grønland? Stor eller lille by? Hvad laver forældrene? Hvor stor er familien? Hvordan har hverdagen været? Hvordan er erfaringen med skolegang? Er der familie eller andre nære relationer i Danmark?

• GRØNLANDSKE UNGE ER TOSPROGEDE UNGE

Den sproglige dimension er afgørende, når en grønlandsk ung tager på efterskole i Danmark. Grønlandske unge har et andet modersmål end dansk og det betyder, at al læring og alt socialt samvær foregår på et fremmedsprog. Samtidig er der så stor forskel på vestgrønlandsk og østgrønlandsk, at nogle grønlændere omtaler det som to forskellige sprog, og det kan gøre det svært for grønlandske elever at forstå hinanden internt. Det kan være en vanskelig udfordring og meget trættende at befinde sig i en anden sproglig virkelighed 24 timer i døgnet. Mange grønlandske unge vil have behov for undervisning i dansk som andetsprog. Sørg derfor for at den unge får tilbud om denne undervisning

og støt, så vidt muligt, op om, at den unge får mulighed for at anvende sit modersmål i forskellige sammenhænge. Det kan f.eks. være ved at mødes med andre grønlandske unge, ved samtaler med medarbejdere fra de grønlandske huse eller f.eks. ved at opfordre den unge til at skrive logbog om opholdet på grønlandsk. Det kan også være en god idé at være opmærksom på at trække de unge med i aktiviteter, som ikke er så baseret på sproglig kommunikation – det kan f.eks. være sport, drama, musik, etc.

• GØR GERNE FORSKEL

Den klassiske: 'For at behandle folk lige, skal man behandle dem forskelligt' kan være god at have i baghovedet her. Nogle lærere kan være bekymrede for at gøre forskel på eleverne på skolen, fordi de frygter en stigmatisering af de elever. Mens overvejelsen er meget forståelig, er det erfaringen hos de skoler, som arbejder med inklusion på forskellig vis, at det er relativt uproblematisk at gøre forskel på elever. De unge er generelt vant til, at der er forskel og gøres forskel. De kan som oftest godt se, hvornår der er behov for det. Det, der er afgørende er, at denne forskel ikke problematiseres, men at der hersker en åbenhed om årsagerne til 'forskelsbehandlingen' og en fleksibilitet og selvfølgelighed omkring det.

• ORGANISERING AF UNDERVISNINGEN, KONTAKTGRUPPER OG INTERKULTUREL PÆDAGOGIK

Skal grønlandske unge f.eks. modtage undervisning i dansk som andetsprog, kan det organiseres, så det ligger, hvor resten af eleverne har tysk eller fysik. Sådan at det er en integreret del af skemaet. I undervisningen kan man f.eks. anvende metoder fra Cooperative Learning og andre lignende metoder.

I kontaktgrupperne kan det være en idé at bruge livshistorier til at få elevernes forskellige erfaringer i spil og f.eks. forklare de andre elever, hvor udmattende det kan være, når man har et andet modersmål end dansk, at tale dansk hele dagen. Dette kan øge de øvrige elevers forståelse for, hvorfor de grønlandske unge kan have behov for at trække sig fra sociale sammenhænge ind imellem.

I bogen 'Klædt på til verden – en håndbog til undervisere om interkulturel kompetence', findes et væld af øvelser, der kan tages i brug i undervisningen til at bringe kulturelle forskelle i spil. Den kan bruges til at øge elevernes interkulturelle kompetencer – bevidsthed om forskelle i hverdagen, og hvordan man håndterer dem i en globaliseret verden – uanset om man er fra København, Kerteminde eller Nuuk.

• LÆR ET NYT (KROPS) SPROG

Grønlandske sprog er meget anderledes end det danske. Hvis du vil have et hurtigt indblik i nogle klare forskelle, så slå op på side 12 i 'Dansk som andetsprog i efterskolen – en håndsrækning til undervisningen af tosprogede efterskoleelever'. Her demonstreres nogle af de største grammatiske og opbygningsmæssige forskelle.

Men også kropssproget er anderledes. Og grønlandske unge kan virke tavse, mens de måske faktisk er i fuld gang med at kommunikere med små gestikulationer. F.eks. kan et træk på skuldrene betyde 'det ved jeg ikke' eller løftede øjenbryn betyde 'ja'. Spørg ind, hvis du er i tvivl om den unge faktisk allerede har svaret dig.

• HOLD MÅLET FOR ØJE

Hold for øje hvilket formål den enkelte unge har med efterskoleopholdet. Stiler han eller hun mod afgangsprøven, eller er opholdets primære formål f.eks. at lære mere dansk. Bliv ikke frustreret hvis eleven ikke opnår de samme faglige mål, som du er vant til hos de danske elever. Det er godt at være ambitiøs på den unges vegne, men vær bevidst om ikke at lade din faglige ambitioner stå i vejen for at støtte eleven i at udvikle sig derhen, hvor han eller hun realistisk kan nå.

HVAD GØR VI, NÅR DET ER SVÆRT? OM ELEVERNES SOCIALE OG PSYKISKE TRIVSEL

• OPLEVELSEN AF FÆLLESKAB

Mange grønlandske unge gennemfører deres efterskoleophold, mens nogle falder fra. Uanset om eleven fastholdes eller falder fra, er det afgørende, at den unge oplever at være en del af fællesskabet. Det er den oplevelse, der skal sikre, at den unge føler sig tryk. Og det er den tryghed, der danner basis for kvaliteten af den unges indlæring under opholdet. Undersøg derfor om den unge oplever sig som en del af fællesskabet. Gør det gennem samtaler med den unge og konkluder ikke blot ud fra egne observationer. Grønlandske unge kan agere anderledes socialt end danske unge. Hvis ikke den unge oplever sig som en del af fællesskabet, så tal sammen om hvorfor og hvordan I kan gøre det bedre.

Vær opmærksom på, at der kan være stor forskel på, om den unge oplever sig selv som en del af fællesskabet, eller om du som fagperson oplever, at han eller hun er det. At være en del af fællesskabet betyder ikke nødvendigvis, at den unge behøver at bruge al hans eller hendes tid sammen med de andre elever. Grønlandske unge er sprogligt og kulturelt på udebane 24 timer i døgnet. Nogle kommer fra meget små samfund, hvor al den sociale tid er gået med den allernærmeste familie og få venner, de har kendt hele deres liv. De har ikke samme mulighed som de danske unge for at komme hjem og lade op i weekender og

ferier, og det kan være en stor og udmattende udfordring at gennemføre et efterskoleophold. Støt derfor gerne den unge i hvordan man konkret etablerer og indgår i sociale relationer med nye og ukendte mennesker. Husk samtidig at give den unge mulighed for at trække sig ind imellem, at være alene, og/eller måske bare 'hænge ud' med de andre grønlandske elever, hvis der er nogen på skolen.

• NETVÆRK MED ANDRE GRØNLANDSKE UNGE

Foreningen Grønlandske Børn har kørt med et projekt i nogle år nu, som de kalder 'Allu' (ord for sælernes åndehul) <http://www.fgb.dk/allu/>. Projektet går ud på at frafaldstruede grønlandske unge får mulighed for weekendtræf i løbet af efterskoleåret med grønlandske unge fra andre efterskoler. Projektet har haft så stor succes, at der i skoleåret 15/16 ikke var en eneste af deltagerne i Allu, der frafaldt deres efterskoleophold. Det viser, hvor vigtigt det er, at de grønlandske unge har et netværk til andre i samme situation under deres ophold.

De Grønlandske Huse har også en vis tradition for, sammen med efterskoler i området, at tage initiativ til weekendtræf for eleverne i området. Kontakt evt. Det Grønlandske Hus som du tilhører og hør, om der er noget på vej, eller om I kan etablere et samarbejde om et lignende initiativ.

• EFTERSKOLEHVERDAGENS KRAV OG STRUKTUR

Den meget strukturerede efterskolehverdag kan komme bag på nogle grønlandske unge. Kommer eleven fra meget små samfund, er det begrænset, hvor skemalagt hverdagen har været. Der har måske været en højere grad af fleksibilitet og spontanitet, bl.a. fordi det har været muligt, når hjemmet lå tæt på alt og måske på grund af begrænsede muligheder for fritidstilbud etc. Hvis den unge viser sig at have vanskeligt ved strukturen i efterskolehverdagen, så støt hende eller ham i, hvordan man kan organisere sig. Sørg også for at den unge har forstået f.eks. fællesbeskeder om aftalte mødesteder og tidspunkter. Det kan være vanskeligt at høre den slags, der er givet på et fremmedsprog og i en spisesal med meget larm. Til den personlige styring af tid etc. kan man evt. tage f.eks. mobiltelefon i brug til at minde om tidspunkter og aftaler.

• VÆR DEN OPSØGENDE PART

I relationen til den grønlandske unge er det generelt vigtigt, at du, som lærer og voksen, er den opsøgende part. En del af de grønlandske unge er ikke vant til hjemmefra at gå i direkte dialog med voksne, de ikke kender. Derfor skal du ikke gå ud fra, at den unge kommer til dig, hvis han eller hun er i tvivl om noget eller har et problem. Selve det at man skal 'snakke om tingene' og løse det i fællesskab med en voksen, er ikke nødvendigvis en strategi, som den unge er vant til at bruge. Det kan ydermere virke som en uoverskuelig handling, hvis man ikke føler, man kan udtrykke sig tilstrækkeligt præcist på dansk. Så tal gerne konkret med den unge om, hvordan og hvornår han eller hun kan gå til de voksne, og sørg for at hjælpe ham eller hende til at udtrykke, hvordan det går. Hvis der er store sproglige vanskeligheder, så tilkald en tolk og få talt tingene igennem den vej. Her kan efterskolen evt. trække på medarbejdere hos det tilhørende Grønlandske Hus.

• SPØRG OG KOM TILBAGE

Grønlandske unge kan, af flere årsager, have svært ved at formulere sig overfor en dansk efterskolemedarbejder. Der kan være tale om sproglige vanskeligheder på dansk, manglende erfaring med at gå i dialog med fremmede voksne, manglende erfaring med som sådan at udtrykke sin egen mening overfor de voksne, og en opdragelse, der giver den unge ret til at tie stille. Det er derfor ikke sikkert, at man som voksen umiddelbart får et svar, hvis man forsøger at gå i dialog med den unge. Et godt råd kan være at meddele den unge, hvad man ønsker at snakke om, hvad man ønsker, at den unge tænker over og sætter nogle ord på og så aftale et tidspunkt, hvor man kommer tilbage og tager den egentlige samtale stille og roligt. Det giver den unge tid og mulighed for refleksion over situationen. For en god beskrivelse af denne kunst med at samtale, se interview med eskimolog Svend Kolte i særnummeret 'At kramme et snefnug' af efterskolebladet, som ligger på Efterskoleforeningens hjemmeside.

• UNGE MED PSYKISKE VANSKELIGHEDER

Nogle grønlandske unge kommer med nogle svære erfaringer i bagagen. Det kan være selvmord eller andet dødsfald i familien, incest eller andre traumatiserende oplevelser. Antallet af grønlandske unge med den slags erfaringer er desværre proportionalt større end for danske unge. Derfor er det ikke helt usædvanligt at støde ind i. Har man med en elev at gøre, hvor man bliver opmærksom på, at der kan være sådan nogle problemstillinger til stede, er det vigtigt, at man søger rådgivning. Hvis man ikke allerede kender til procedurer etc., er det en god idé at sætte sig ind i, hvad lovgivningen siger om hhv. tavshedspligt og underretningspligt. Læs mere på Efterskoleforeningens hjemmeside under 'Leksikon' og 'Underretningspligt'.

Efterskolerne kan hente rådgivning, om hvordan man forholder sig i den beskrevne situation hos socialvejlederne i de grønlandske huse. Hvis der skal iværksættes behandling anbefaler Foreningen Grønlandske Børn, at man henvender sig til PIO/ Psyk Info Odense (www.odense.dk/PIO). Her findes en database over organisationer og steder med speciale i diverse problemstillinger landet over.

OUTRO

Efterskoleformen spiller en unik rolle i det grønlandske uddannelsesbillede. Vi er den eneste skoleform i Danmark, som har så stor en andel af grønlandske elever. De grønlandske unges tilstedeværelse på de danske efterskoler, giver efterskolerne – såvel elever som lærere – en unik chance for at lære mere om det grønlandske samfund, om rigsfællesskabet og mulighed for at styrke alle elevers interkulturelle kompetencer. For mange efterskoler er det en stor berigelse at arbejde med grønlandske unge.

Kom med i netværket af efterskolefolk, vejledere i Grønland, elever og andre engagerede mennesker omkring grønlandske unge på efterskole. Du finder det i Facebook-gruppen '**Grønlandske unge på efterskole**'. Her kan du udveksle erfaringer med andre, få hurtigt svar på akutte udfordringer, se kurser, materialer og meget andet.

HVIS DU VIL VIDE MERE

EFTERSKOLEFORENINGEN

www.efterskoleforeningen.dk/groenland

Efterskoleforeningen arbejder løbende med indsatser i forhold til grønlandske unge. Læs mere om eleverne, om selvstyrets rolle, de grønlandske huse, uddannelsessystemet i Grønland m.m. på vores hjemmeside

'**Kunsten at kramme et snefnug**' er et særnummer af bladet Efterskolen, der er spækket med de unges historier, professionelle erfaringer, gode råd til og perspektiver på arbejdet med grønlandske unge på efterskolerne.

'**Gør dig klar/Piareersarit**' er en film, produceret af Efterskoleforeningen i 2011. Filmen findes i en grønlandsk og en dansk version. Her giver grønlandske efterskoleelever gode råd til andre unge, som overvejer et efterskoleophold i Danmark. Filmen giver indblik i, hvilke typiske forhindringer, omstillinger og overvejelser der kan være for en grønlandsk ung i forhold til efterskoleophold i Danmark. Se filmen på efterskolen eller brug den i optagelsessamtalen som hjælp for den unge til en smidig overgang til efterskolelivet i Danmark.

FORENINGEN GRØNLANDSKE BØRN

www.fgb.dk

Foreningen Grønlandske Børn arbejder på at styrke grønlandske børn og unges ressourcer og kompetencer i både Grønland og Danmark. FGB har særligt fokus på sårbare børn og unge og har et bredt netværk til frivillige, fagfolk og andre, som arbejder med grønlandske børn og unge.

ORDBOG TIL TELEFONEN

App'en 'Ordbogit' er en ordbog fra grønlandsk til dansk og tilbage igen, som du kan have liggende på din mobiltelefon. Den kan downloades gratis fra App Store og kan nogle gange være en isbryder og konkret hjælp i samtalerne med eleverne.

Har du kommentarer til denne publikation eller blot lyst til at dele dine erfaringer med grønlandske unge på jeres efterskole med andre, modtager vi meget gerne henvendelser i Efterskoleforeningen.

RING ELLER SKRIV TIL konsulent Maren Ottar Hessner på 3317 9589 eller moh@efterskoleforeningen.dk